



OBČINA MEŽICA - ZDRAVO MESTO v VII. fazi programa (2019-2024)

Zdravje in blaginja prebivalstva sta odvisni od mnogih dejavnikov, kot so kvaliteta zraka, hrup, kakovost stanovanj, dostop do zelenih površin, kolesarske steze, rekreacijske površine, gostota prebivalstva, dostop do storitev, podpore, ipd.

V zadnjih letih smo pričča korenitim spremembam tako na področju staranja prebivalstva, migracij, vse večjih neenakosti, podnebnim spremembam, ipd., kar je potrebno upoštevati pri načrtovanjih za spodbujanje blaginje občanov. Prav program Zdravih mest spodbuja lokalne oblasti, da zagotavljajo enak dostop do občinskih virov in priložnosti vsem občanom. Občine/Zdrava mesta lahko s svojim vplivom večajo blaginjo občanov tako, da so aktivne na mnogih področjih, kot so zdravstvo, socialno varstvo, gospodarstvo, izobraževanje, promet, šport, okolje, ipd.

Za krepitev skupnosti so pomembna medsektorska partnerstva, katerih dejavnosti se lažje izvajajo na lokalni ravni s podporo lokalnih oblasti. Pri tem ima velik pomen sodelovanje z nacionalno mrežo Zdravih mest, ki podpira aktivnosti na lokalni ravni in sicer z usmeritvami, prenosom znanja/dobrih praks ter da povezuje lokalne deležnike z različnimi ministrstvi in drugimi pomembnimi inštitucijami na nacionalni ravni.

Mreža Zdravih mest je ključni partner in je hkrati osnova ter sredstvo za lažje doseganje zastavljenih ciljev na področju trajnostnega razvoja v lokalnih skupnostih.

Zdrava mesta so dolgoročen mednarodni program, ki deluje že več kot tri desetletja in je zaživel leta 1988 pod okriljem Regionalnega urada Svetovne zdravstvene organizacije (v nadaljevanju SZO) za Evropo.

Za Zdrava mesta SZO je značilno, da gre pri njih za globalno gibanje, ki postavlja zdravje visoko na socialno, ekonomsko in politično agendo lokalnih skupnosti. V 30. letih delovanja jim je v gibanje uspelo pritegniti več kot 100 reprezentančnih mest in 30 nacionalnih mrež. Reprezentančna mesta so povezana neposredno z SZO Evropa, medtem ko nacionalne mreže združujejo mesta v državah članicah SZO Evropa. V obeh primerih SZO zagotavlja politično, strateško in tehnično podporo ter izgradnjo zmogljivosti. Skupaj je v gibanje vključenih čez 1400 lokalnih skupnosti (občin) na območju SZO Evropa.

Program zdravih mest v Sloveniji deluje že od leta 1989. Pristop vključuje determinante zdravja in potrebo po sodelovanju med javnimi, zasebnimi in prostovoljnimi organizacijami v skupnosti.

Delovanje v mreži pomeni proces, torej pot, ne le izid. Zdravo mesto ni tisto, ki je doseglo poseben zdravstveni status, je tisto, ki nenehno ustvarja in izboljšuje svoje fizično in socialno okolje ter širi vire skupnosti, ki ljudem omogočajo medsebojno podporo med opravljanjem življenjskih funkcij in razvojem svojih potencialov.

Z delovanjem Zdravih mest skozi desetletja, je projekt postal gibanje in program, ki je v letu 2019 prešel že v VII. fazo.

Faza VII (2019-2024) temelji na 30 letnih izkušnjah in je odlična podlaga za spopadanje z izzivi in problematiko današnjega časa. Oblikovana je v skladu s cilji nove evropske strategije za zdravje in blagostanje, poimenovane »Zdravje 2020« in cilji trajnostnega razvoja Združenih narodov 2030. Namen aktivnosti je, prenos temeljnih načel »Zdravje 2020«, smernic 13. splošnega programa dela SZO, Kopenhagenskega konsenza županov, načel »Programa Združenih narodov za trajnostni razvoj 2030« ter Belfaške listine, v lokalno okolje.

Pri izvajanju aktivnosti v mreži Zdravih mest je poleg sodelovanja z vladnimi organizacijami, kot sta Zdravstveni dom, Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), CSD, Šole, Knjižnice ter predstavniki občine, zelo pomemben še glas civilne družbe, ki lahko vključuje posameznike, razne organizacije kot so društva ter nevladne organizacije. Civilna družba je ključni dejavnik pri oblikovanju, promoviranju, udejanjanju sprememb in je nujna, da opozarja na zdravju škodljiva okolja in življenjske sloge. Pri delovanju je opolnomočenje ljudi ključnega pomena za izboljšanje rezultatov pri zdravju in blaginji občanov.

Program Zdravih mest želi uresničiti v fazi VII **tri splošne cilje** in sicer:

1. Nenehno spodbujanje zdravja in blagostanja za vse ter zmanjšanje neenakosti na področju zdravja.
2. Pri svojem delovanju bomo vsem zgled tako na regionalni, nacionalni in globalni ravni.
3. Povsem podpiramo izvajanje strateških prednostnih nalog SZO.

S svojimi prednostnimi nalogami pokrivamo 6 velikih področij (**Kopenhagenski konsez županov / 17. februar 2018**):

1. Investicija v človeka.
2. Okolje/načrtovanje naselij za zdravje in dobro počutje.
3. Večja participacija v partnerstva za zdravje in boljšo kvaliteto življenja.
4. Dvig blaginje za vse občane.
5. Promocija miru.
6. Zaščita planeta.

Ključni principi

- Politična zavezanost, tako na lokalni kot nacionalni ravni, je za izvajanje programa ključna.
- Slovenska mreža zdravih mest in nacionalna koordinacija spodbujata mesta/občine da prevzamejo pobudo za vodenje ter koordinacijo aktivnosti v svojem lokalnem okolju, naj okrepijo sodelovanje z vsemi pomembnimi lokalnimi deležniki, ki lahko kakorkoli pomembno vplivajo na izboljševanje zdravja in kvalitete življenja občanov.
- V fazi VII bomo na nacionalni koordinaciji še naprej spodbujali inovativne ukrepe v mestnih zdravstvenih razvojnih načrtih, kjer sta zdravje in blagostanje občanov v središču občinskih razvojnih strategij.
- Ključna je večsektorska in medsektorska dejavnost, vključno s celostnimi in zdravstvenimi politikami.
- Glavni poudarek je na ustvarjanju sistemskih pristopov tako znotraj zdravih mest/občin, kot tudi preko Nacionalne mreže zdravih mest.
- Pomembno vlogo imajo **mestni zdravstveni profili** (letni kazalniki Zdravja v občini – NIJZ), kjer je razvidna zdravstvena problematika v posameznih občinah.

- V strateškem načrtu občine članice opredelijo področja in območja za prednostne ukrepe, ki bi lahko prinesla največjo zdravstveno korist in blaginjo za njihovo prebivalstvo.
- Vse občine članice zdravih mest upoštevajo pri svojem delu **tri splošne cilje** (navedeni zgoraj) in **šest področij prednostnih nalog** (v skladu z zmožnostmi).

Zdrava mesta/občine so tako edinstvena pri vodenju in koordiniranju dejavnosti, ki vplivajo na zdravje in kakovost življenja prebivalstva. V kompleksnem svetu različnih ravni oblasti, številnih javnih in zasebnih sektorjev, lahko prav lokalne samouprave ključno vplivajo na dejavnike krepitev zdravja in blagostanja svojih občanov.